

To tematiko obravnava v empirični študiji, ki da nekaj presenetljivih rezultatov: npr., da se pri testu izkažejo za bolj »moralno kvalificirane« učitelji laičnih kot konfesionalnih (v tem primeru protestantskih) šol ali, da je določena stopnja konformizma pogoj za samostojnost. S. Nodie Oja vidi veliko koristi v udeležbi učiteljev v akcijskem raziskovanju glede na njihov moralni, konceptualni in medosebni razvoj. W. Althof pogleda z deweyskega gledišča »program pravična skupnost«. Pri tem kaže pripomniti – naj to ne bo razumljeno cinično –, da imajo učitelji res kar precej izbire glede napotkov, programov, modelov in nasvetov za moralno vzgojo. Trije raziskovalci, M. R. Buxarra, M. Martinez in A. Tey so razvili lestvico za evalvacijo moralnega razvoja učencev in opozorijo, da je na voljo računalniški program za izvajanje evalvacije »moralnega napredovanja« učencev. W. Veugelaers in E. de Kat pa se na koncu v empirični študiji lotita težkih vprašanj za vodje šol o moralni vzgoji in demokratičnem načinu izobraževanja v okviru proučevanja posledic reforme nizozemskih srednjih šol (na ravni »*upper secondary school*«), ki so jih poimenovali *study house*. Šole, ki jih je zajel program reforme, so naprosili, naj tudi posvetijo pozornost »moralnim ali pedagoškim nalogam vzgoje in izobraževanja«. ¹⁶ Nasledki reforme niso bili, kot so ugotovili v študiji, ravno enoznačni, saj naj bi reformatorji šolam in dijakom naložili naloge, ki jih ne morejo zadostno izpeljati in tudi pritožb na model *study house* je bilo kar veliko. »Dijaki nočejo samo odgovarjati glede svojih dolžnosti, ampak hočejo tudi udeležbo pri odločanju. V več šolah so dijaki izvajali pritiske na šole, v drugih pa so brez ugovorov napredovali s svojim učenjem. Bilo pa je tudi več šol, v katerih se je okrepil cinizem učiteljev in dijakov ali pa so ostali zatopljeni v svojo tehnično racionalnost.« ¹⁷

Kratka predstavitev Veugelaersovega in Oserjevega zbornika (tovrstnih publikacij pa je trenutno skoraj nepreštevno veliko) je tu predvsem ilustracija kompleksnosti nalog, ki se zastavljajo v kurikulumu moralne vzgoje. Lahko bi rekli, da na splošni ravni ni posebnega spora o tem, kaj so naloge moralne in državljanske vzgoje, kar razvidno povesta tudi Halstead in Pike:

»Da bi bila moralno vzgojen državljan, mora oseba (a) razumeti ključna moralna načela in njihovo pomembnost, (b) prispeti do razumevanja v procesu refleksije, namesto da bi bila indoktrinirana in (c) mora se obnašati moralno v praksi. Vloga učitelja torej v državljanski in moralni vzgoji vključuje prenašanje vrednot.« ¹⁸

¹⁶ N. d., 193.

¹⁷ N. d., 212.

¹⁸ Mark J. Halstead, Mark A. Pike, *Citizenship and Moral Education*, New York 2006, 25.